

۱۴۷۴/۰۴۲

اصول فقه به روش ساده

تألیف

سمیرا سید محمدی

وکیل پایه یک دادگستری

چاپ اول

۱۳۹۵

سرشناسه

: سید محمدی، سمیرا، ۱۳۶۹ -

عنوان و نام پدیدآور

: اصول فقه به روش ساده / تألیف سمیرا سید محمدی.

مشخصات نشر

: تهران: مشاهیر دادآفرین، ۱۳۹۵ -

مشخصات ظاهری

: ۲ ج.: جدول، نمودار.

شابک جلد

: ۹۷۸-۶۰۰-۷۹۹۲-۳۶-۴

شابک دوره

: ۹۷۸-۶۰۰-۷۹۹۲-۳۷-۱

وضعیت فهرست‌نویسی : فیپا

یادداشت : کتابنامه.

موضوع

: اصول فقه -- آزمون‌ها و تمرین‌ها

Islamic law -- Interpretation and construction -- Examinations, questions, etc. : موضوع

موضوع

: اصول فقه -- آزمون‌ها و تمرین‌ها (عالی)

Islamic law -- Interpretation and construction -- Examinations, questions, etc. (Higher) : موضوع

موضوع

: وکالت (فقه) -- آزمون‌ها

Mandate (Contract) (Islamic law) -- Examinations : موضوع

موضوع

: وکالت (فقه) -- آزمون‌ها (تمرین) (عالی)

(Mandate (Contract) (Islamic law) -- Examinations, questions, etc. (Higher) : موضوع

رده‌بندی کنگره

: ۱۳۹۵ ۶ الف ۹۱۵ س/۵۵/ BP

رده‌بندی دیویی

: ۲۹۷/۳۱

شماره کتابشناسی ملی : ۴۵۴۱۰۴۰

اصول فقه به روش ساده

تألیف: سمیرا سید محمدی

چاپ اول - زمستان ۱۳۹۵

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۸۰۰۰ تومان

شابک جلد اول: ۹۷۸-۶۰۰-۷۹۹۲-۳۶-۴

شابک دوره: ۹۷۸-۶۰۰-۷۹۹۲-۳۷-۱

چاپ و صحافی: وطن آرا

مؤسسه مشاهیر مهر دادآفرین: خیابان کارگر شمالی، بالاتر از چهارراه فاطمی، کوچه شهید اکبری، پلاک ۳۲، تلفن: ۸۱۰۵۴

وب سایت: www.dadafarin.com

پست الکترونیکی: office@dadafarin.com

مقدمه

فقه به ابزار و وسایلی نیازمند است که یکی از آنها علم اصول فقه است، از این دیدگاه اہمیت و فایده علم اصول فقه از ارزش فقه دانسته می شود. از سوی دیگر نقش و اہمیت اصول فقه را در حقوق نیز نمی توان نادیده گرفت چرا کہ قسمت مهمی از حقوق ما متأثر از فقه اسلامی است، بنابراین شناخت قواعد اصولی بہ فہم و تحلیل صحیح قوانین مبتنی بر فقه کمک شایانی می کند بچنین موجب تقویت قوہ استدلال و کلا و حقوق دانان می شود.

در کتاب «انزاحت عنوان» اصول فقه بہ روش سادہ» سعی شدہ است مباحث اصولی بہ صورت جامع و کامل و در عین حال بہ یانی سادہ و روان ارائه شدہ. از ویژگی های این کتاب می توان بہ استفاده از مثال های بسیار زیاد حقوقی برای مباحث اصولی اشارہ کرد کہ در طی چندین تحقیق و تقصیر در قوانین آنها را جمع آوری نمودہ ام و ہمین امر موجب برتری و تمایز این کتاب در مقایسہ با سایر کتب اصولی شدہ است. از سوی دیگر در پایان ہر قسمت نیز خلاصہ مطالبی آورده شدہ است کہ در تثبیت و جمع بندی مطلب در ذہن دانشجویمان بسیار اہم دارد.

تجربہ چند سال خفایت تخصصی ایجاب ثبت کردہ است کہ بہترین روش مطالعہ ی درس اصول فقه برای آزمون وکالت و کارشنای ارشد این است کہ پس از مطالعہ ی ہر مبحث تست های مربوط بہ آن نیز زودہ شود تا ذہن دانشجویمان باشیوہ ی طراحی تست و مم تر از آن باشیوہ ی مطالعہ ی مباحث آشنا شود، بہ ہمین سطور کتاب مجموعہ ای از تستهای آزمون وکالت و کارشنای ارشد گذاشتہ شدہ است تا دانشجویمان پس از مطالعہ ی ہر مبحث تستہا را در دستہ ی آن را نیز پرانج دہند.

این کتاب در دو جلد نگارش یافتہ است جلد اول بہ مباحث الفاظ اختصاص دارد و سایر مباحث از جلد دوم است، اولہ استنباط احکام، اصول عمیہ و تعارض اولہ در جلد دوم ارائه شدہ است.

در پایان بر خود لازم می دانم از جناب آقای امیر کالوند، ریاست محترم موسسہ شایر مرداد آفرین و سرکار خانم صدیقہ دودانکہ و سیاحتی کہ در تیاپ این مجموعہ زحمت کشیدند تشکر کنم.

سمیرا سید محمدی

زمستان ۱۳۹۵

فهرست مطالب

۱۹	کلیات.....
۱۹	تعریف فقه:.....
۱۹	تعریف اصول فقه:.....
۲۰	موضوع علم اصول فقه:.....
۲۰	فایده و منفعت اصول فقه:.....
۲۱	کاربرد اصل فقه در حقوق:.....
۲۱	تاریخچه اصول فقه:.....
۲۱	الف) تقدم اهل سنت بر شیعیان در ورود به عرصه علم اصول فقه:.....
۲۲	ب) پیدایش علم اصول فقه:.....
۲۲	پ) مؤسس اصول فقه:.....
۲۲	ت) اولین تألیف و اولین مؤلف در اصول فقه:.....
۲۳	خلاصه مطالب.....
۲۵	فصل اول: وضع الفاظ.....
۲۵	تعریف وضع:.....
۲۵	ارکان وضع:.....
۲۶	دلالت:.....
۲۶	اقسام دلالت:.....
۲۷	۱- دلالت عقلی:.....
۲۷	۲- دلالت طبعی (یا طبیعی):.....
۲۸	۳- دلالت وضعی:.....
۲۹	اقسام دلالت وضعی:.....
۲۹	اقسام دلالت وضعی لفظی:.....
۲۹	۱- دلالت مطابقی:.....
۳۰	۲- دلالت تضمنی:.....
۳۲	۳- دلالت التزامی:.....

۳۵		اقسام وضع:
۳۵		۱- وضع تعینی (تخصیصی):
۳۵		۲- وضع تعینی (تخصیصی):
۳۷		اقسام وضع تعینی:
۳۹		خلاصه مطالب
۴۱		حقیقت و مجاز:
۴۳		شرایط مجاز:
۴۳		۱- وجود ملاقا:
۴۸		۲- وجود رینه:
۴۹		اقسام قرینه:
۴۹		۱- قرینه صارفه یا مانع:
۵۰		۲- قرینه مقینه یا موضحه:
۵۲		خلاصه مطالب
۵۳		علائم حقیقت و مجاز:
۵۳		۱- تصریح واضح و عدم تصریح واضح:
۵۳		۲- تبادر و عدم تبادر:
۵۴		۳- اطراد و عدم اطراد:
۵۵		۴- استفاده از حمل و سلب:
۶۰		خلاصه مطالب
۶۱		اقسام حقیقت:
۶۱		۱- حقیقت لغوی:
۶۲		۲- حقیقت عرفی:
۶۴		عرف شرع (عرف شارع) و عرف متشرعه:
۶۵		اقسام موضوعات احکام:
۶۵		اقسام حقیقت عرفی خاص:
۶۵		۱- حقیقت شرعی:
۶۵		الف) حقیقت شرعی و مجاز شرعی

۶۶	ب) حقیقت شرعی و حقیقت متشرعه
۶۷	نمره و فایده بحث حقیقت شرعی:
۶۸	پاسخ مسئله‌ی وجود یا عدم وجود حقیقت شرعی:
۶۹	۲- حقیقت متشرعه:
۶۹	۳- حقیقت قانونی:
۷۱	تحلیل ماده ۲۲۴ قانون مدنی:
۷۲	تعارض بین اقسام حقیقت:
۷۴	خلاصه مطلب
۷۷	اقسام لفظ
۸۰	اقسام لفظ از جهت دلالت معنا:
۸۰	۱- نص:
۸۱	۲- ظاهر:
۸۲	۳- مأول:
۸۴	۴- مجمل:
۸۵	عوامل موجب بروز اجمال در کلام:
۸۵	۱- بکار بردن «مشترک لفظی» بدون وجود «قرینه معنی یا مواسحه»:
۸۶	۲- در تقدیر گرفتن لفظ یا الفاظی:
۸۷	۳- حذف اجزاء و ارکان جمله:
۸۷	۴- ساختار جمله:
۸۹	۵- استفاده از کلمات مبهم:
۹۰	خلاصه مطالب
۹۱	اصول لفظیه:
۱۰۹	خلاصه مطالب
۱۱۳	فصل دوم: اوامر
۱۱۳	معنای امر:
۱۱۳	الف) امر در لغت:
۱۱۳	ب) امر در اصطلاح:

۱۱۴.....	روش‌های بیان امر:
۱۱۴.....	۱- صیغه امر.....
۱۱۵.....	۲- ماده امر.....
۱۱۵.....	۳- کلماتی که دلالت بر امر می‌کنند.....
۱۱۶.....	۴- جمله خبری در مقام انشاء.....
۱۱۹.....	ارکان امر:
۱۲۰.....	دلالت امر.....
۱۲۰.....	امر عقیب به - امر (امر عقیب به منع):
۱۲۱.....	ویژگی‌های امر:
۱۲۱.....	۱- از حیث مرة تکرار:
۱۲۳.....	۲- از حیث فور یا ترحی:
۱۲۴.....	۳- از حیث توجه و قصد:
۱۲۵.....	خلاصه مطالب.....
۱۲۷.....	اقسام حکم:
۱۲۷.....	الف) حکم تکلیفی و حکم وضعی:
۱۳۴.....	ب) حکم واقعی و حکم ظاهری:
۱۳۸.....	اقسام حکم واقعی:
۱۴۳.....	پ) حکم تأسیسی و امضایی:
۱۴۳.....	۱- حکم تأسیسی:
۱۴۳.....	۲- حکم امضایی:
۱۴۳.....	ت) حکم مولوی و ارشادی:
۱۴۵.....	خلاصه مطالب.....
۱۴۶.....	مسئله ضد:
۱۴۶.....	اقسام ضد:
۱۴۷.....	اقسام واجب:
۱۴۷.....	الف) واجب عینی و کفائی:
۱۴۸.....	ب) واجب تعینی و تخییری:

۱۵۳	پ) واجب تعدی و توصلی
۱۵۵	ت) واجب نفسی و غیره
۱۵۷	ث) واجب اصلی و تبعی
۱۵۸	ج) واجب مطلق و مشروط
۱۶۲	چ) واجب منجز و معلق
۱۶۴	ح) واجب موقت و غیرموقت
۱۶۶	خلاصه مطالب
۱۶۹	فصل سوّم: نَهی
۱۶۹	معنای نهی:
۱۶۹	روش های بیان نهی:
۱۶۹	۱- صیغه نهی:
۱۷۰	۲- ماده نهی:
۱۷۰	۳- جمله منفی:
۱۷۱	۴- جمله خبری مثبت:
۱۷۱	۵- قرار دادن مجازات:
۱۷۲	ارکان نهی:
۱۷۲	دلالت نهی:
۱۷۳	ویژگی های نهی:
۱۷۳	۱- از حیث مره یا تکرار:
۱۷۳	۲- از حیث فور و تراخی:
۱۷۴	۳- لزوم یا عدم لزوم کف نفس:
۱۷۵	فایده بحث:
۱۷۶	خلاصه مطالب
۱۷۸	وجوه اشتراک و افتراق امر و نهی:
۱۷۸	الف) وجوه اشتراک امر و نهی:
۱۷۸	ب) وجوه افتراق امر و نهی:
۱۷۹	دلالت نهی بر فساد و بطلان:

الف) نهی در عبادات:	۱۷۹
ب) نهی از معاملات:	۱۷۹
اجتماع امر و نهی:	۱۸۷
خلاصه مطالب:	۱۸۹
فصل چهارم: مفاهیم	۱۹۱
تعریف منطوق و مفهوم:	۱۹۱
اقسام منطق:	۱۹۳
۱- منطق صریح:	۱۹۳
۲- منطق غیر صریح:	۱۹۳
اقسام منطق غیر صریح:	۱۹۳
۱- دلالت اقتضا:	۱۹۳
۲- دلالت تنبیه یا ایماء:	۱۹۶
۳- دلالت اشاره:	۱۹۸
خلاصه مطالب:	۲۰۱
اقسام مفهوم:	۲۰۲
اقسام مفهوم موافق:	۲۰۴
۱- مفهوم موافق اولویت (قیاس اولویت):	۲۰۴
۲- مفهوم موافق مساوی:	۲۰۷
اقسام مفهوم مخالف:	۲۰۹
۱- مفهوم شرط:	۲۰۹
۲- مفهوم غایت:	۲۱۸
دخول غایت در مفی:	۲۲۰
۳- مفهوم حصر (استثناء):	۲۲۲
حصر:	۲۲۲
استثناء:	۲۲۲
۴- مفهوم وصف:	۲۲۵
۱- وصف یا قید توضیحی یا موضوعی یا تأکیدی:	۲۲۶

۲۲۸.....	۲- وصف یا قید احترازی (تقیدی):
۲۳۰.....	۳- وصفی که جایگزین دارد:
۲۳۲.....	۴- وصف غالبی:
۲۳۳.....	۵- مفهوم لقب:
۲۳۶.....	۶- مفهوم عدد:
۲۴۲.....	خلاصه مطالب
۲۴۳.....	فصل پنجم: عام و خاص
۲۴۳.....	تعریف عام و خاص:
۲۴۳.....	الفاظ عام:
۲۴۳.....	۱- ادات عام:
۲۴۴.....	۲- لفظ جمع:
۲۴۴.....	۳- نکره در سیاق نفی یا نهی:
۲۴۵.....	۴- مفرد مضاف:
۲۴۶.....	اقسام عام:
۲۴۶.....	۱- عام افرادی:
۲۴۸.....	۲- عام مجموعی:
۲۵۱.....	۳- عام بدلی:
۲۵۶.....	تخصیص:
۲۵۷.....	الف) ارکان تخصیص:
۲۵۸.....	ب) شرایط تخصیص:
۲۵۸.....	۱- لزوم وجود تنافی و تعارض میان عام و خاص:
۲۶۰.....	۲- خاص از عام خروج موضوعی نداشته باشد:
۲۶۱.....	ب) تخصیص اکثر:
۲۶۱.....	ت) اقسام مخصص:
۲۶۱.....	مخصص لفظی و غیرلفظی:
۲۶۳.....	مخصص متصل و منفصل:
۲۶۵.....	فایده تقسیم مخصص به مخصص متصل و منفصل:

- ۲۶۵..... آیا عمل به عام پیش از فحص و جستجو از مخصص جایز است؟
- ۲۶۶..... آیا عام در افراد مخصص خود ظهور و حجیت دارد؟
- ۲۶۷..... اقسام مخصص متصل:
- ۲۶۷..... ۱- صفت:
- ۲۶۸..... ۲- استثناء:
- ۲۶۸..... ۳- شرط:
- ۲۶۸..... ۴- متمم اقلید:
- ۲۶۹..... ۵- غایب:
- ۲۶۹..... ث) یک مخصص بعد از چند عام:
- ۲۷۳..... ج) تخصیص عام با مفهوم:
- ۲۷۷..... خلاصه مطالب:
- ۲۷۹..... اجمال مخصص:
- ۲۷۹..... ۱- گاه مخصص از تمام جهات جمل است
- ۲۸۰..... ۲- گاه مخصص از بعضی جهات مجزا است:
- ۲۸۲..... اقسام اجمال مفهومی:
- ۲۸۲..... ۱- اجمال مفهومی اقل و اکثر:
- ۲۸۴..... ۲- اجمال مفهومی متباین:
- ۲۸۴..... سرایت اجمال مخصص به عام:
- ۲۸۹..... خلاصه مطالب:
- ۲۹۰..... دوران بین نسخ و تخصیص:
- ۲۹۰..... نسخ:
- ۲۹۰..... ارکان نسخ:
- ۲۹۱..... اقسام نسخ:
- ۲۹۱..... الف) نسخ صریح و ضمنی:
- ۲۹۴..... اقسام نسخ صریح:
- ۲۹۵..... ب) نسخ کلی و جزئی:
- ۲۹۷..... مقایسه نسخ و تخصیص:

۲۹۸.....	صورت‌های تعارض عام و خاص:
۲۹۹.....	حالت اول: تاریخ صدور عام و خاص معلوم است:
۳۰۵.....	حالت دوم: تاریخ یکی از عام یا خاص معلوم و دیگری مجهول است:
۳۰۵.....	حالت سوم: تاریخ هر دوی عام و خاص مجهول است:
۳۰۶.....	خلاصه مطالب
۳۰۹.....	فصل ششم: مطلق و مقید
۳۰۹.....	تعریف مطلق مقید
۳۱۱.....	نکاتی پیرامون مطلق و مقید:
۳۱۴.....	رابطه عام و خاص و مطلق و مقید:
۳۱۴.....	تفاوت‌های عام و مطلق:
۳۱۶.....	خلاصه مطالب
۳۱۸.....	اقسام قید:
۳۱۸.....	الف) قید متصل:
۳۱۸.....	۱- صفت:
۳۱۸.....	۲- مضاف‌الیه:
۳۱۹.....	۳- متمم:
۳۱۹.....	۴- استثناء:
۳۱۹.....	۵- شرط
۳۲۰.....	ب) قید منفصل:
۳۲۰.....	اطلاق و تقید جمله:
۳۲۲.....	مقدمات حکمت:
۳۲۲.....	۱- امکان اطلاق و تقید:
۳۲۴.....	۲- عدم وجود قرینه تقید:
۳۲۷.....	۳- در مقام بیان بودن متکلم:
۳۳۰.....	۴- نبودن قدر متیقن در مقام مخاطب:
۳۳۳.....	۵- عدم وجود انصراف ظهوری:
۳۳۶.....	خلاصه مطالب

۳۳۷	انواع اطلاق:
۳۳۷	۱- اطلاق استغراقی یا افرادی:
۳۳۸	۲- اطلاق بدلی:
۳۳۸	۳- اطلاق ازمائی:
۳۳۹	۴- اطلاق احوالی:
۳۴۰	۱- اطلاق لفظی:
۳۴۱	۲- اطلاق مقامی:
۳۴۲	حما طلق بر مقید:
۳۴۶	خلاصه مطالب
۳۴۷	فصل هفتم: م حمل و این
۳۴۸	محمل و مبین:
۳۴۹	۱- مبین بالذات:
۳۴۹	۲- مبین بالعرض (مبین بالغیر):
۳۵۱	تکلیف به محمل:
۳۵۲	خلاصه مطالب